

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناخت اعصاب بدن انسان

مؤلف: زهرا خزائی

آقای بی

سرشناسه	خرانی، زهرا، ۱۳۶۴-
عنوان و نام پدیدآور	اعضای بدن انسان/مؤلف زهرا خرانی.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات آفتاب گیتی ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	ی ۲۲، ص. جدول، نمودار.
شابک	۸۰۰۹۰-۲۴۵-۶۲۲-۹۷۸-۲۸۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	فروش اندام‌های بدن - قوانین و مقررات - ایران
موضوع	Sale of organs, tissues, etc. - Law and legislation -- Iran
موضوع	اهدای اندام‌ها و بافت‌ها - ایران
موضوع	Donation of organs, tissues, etc -- Iran
موضوع	اهدای اندام‌ها و بافت‌ها (فقه)
موضوع	(Donation of organs, tissues, etc. (Islamic law
موضوع	فروش اندام‌های بدن (فقه)
موضوع	(Sale of organs, tissues, etc. (Islamic law*
موضوع	بیوند اندام‌ها و بافت‌ها - قوانین و مقررات - ایران
موضوع	Transplantation of organs, tissues, etc. -- Law and legislation -- Iran
موضوع	انسان - قوانین و مقررات - ایران
موضوع	Human body -- Law and legislation -- Iran
رده بندی کنگره	۲۱۱۰۰KMH
رده بندی دیویی	۵۵۰۲۱۹۲۳
شماره کتابشناسی ملی	۶۰۳۰۲۳۰

آفتاب گیتی
نشر

تهران. میدان انقلاب. بازار بزرگ کتاب. واحد ۲۲. نشر و پخش همراه ۵-۰۹۱۲۲۳۷۴-۶۶۴۸۰۴۶۸-

عنوان: شناخت اعضای بدن انسان

مؤلف: زهرا خرانی

صفحه آرای و طراحی جلد: نوژن گرافیک

ویرایش: شورای بررسی موسسه انتشاراتی آفتاب گیتی

نشر و پخش: موسسه فرهنگی انتشاراتی آفتاب گیتی

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ: آبان

قیمت: ۲۸۰۰۰ تومان

شابک: ۸-۰۹۰-۲۴۵-۶۲۲-۹۷۸

فهرست مطالب

۲	مقدمه
۲	الف) بیان مسئله
۴	ب) سوالات تحقیق
۴	ج) فرضیات
۴	د) اهداف تحقیق
۵	ه) پیشینه تحقیق
۵	و) روش تحقیق
۵	ز) ساختار تحقیق
۶	فصل اول: بررسی مالیت و مالکیت اعضا بدن انسان
۷	۱-۱ تعاریف و مفاهیم مالیت و مالکیت
۷	۱-۱-۱ تعریف مال در لغت و اصطلاح
۷	۱-۱-۲ تعریف مالکیت در لغت و اصطلاح
۸	۲-۱ اوصاف مالکیت
۸	۳-۱ انواع حق مالکیت (ملکیت)
۹	۱-۳-۱ ملکیت اشراقی - قیومی
۹	۲-۳-۱ ملکیت ذاتی - تکوینی
۹	۳-۳-۱ ملکیت عرضی - مقفولی
۹	۴-۳-۱ ملکیت اعتباری
۱۱	۴-۱ بررسی رابطه انسان و اعضای بدن خویش
۱۱	۵-۱ مالکیت انسان و تسلط بر خودش از دیدگاه قرآن مجید
۱۴	۱-۵-۱ رابطه انسان با اعضای بدن خویش از دیدگاه فقه امامیه
۱۴	۱-۵-۲ رابطه انسان با اعضای بدن خویش و تصرف در آن

- ۱-۲-۵-۱ کلام قائلان به سلطه انسان بر بدن خود..... ۱۵
- ۱-۲-۵-۱ کلام قائلان به مالکیت اعضاء..... ۱۷
- ۳-۲-۵-۱ ادله قائلین به وجود سلطه و مالکیت انسان نسبت به اعضایش..... ۱۸
- ۴-۲-۵-۱ کلام قائلان به فقدان سلطه و مالکیت بین انسان و اعضایش..... ۲۲
- ۵-۲-۵-۱ ادله قائلان به نبود مالکیت انسان نسبت به اعضایش..... ۲۳
- ۶-۲-۵-۱ تبیین ادله مخالفان و موافقان توانایی تصرف انسان در اعضایش..... ۲۴
- ۷-۲-۵-۱ بطلان ادلت بین انسان و اعضایش..... ۲۷
- ۱-۵-۱ دلایل مخالفان مال بودن و مالکیت داشتن اعضای بدن..... ۲۷
- ۱-۳-۵-۱ دلیل اول: قیاس مالیت انسان حر بر اعضایش..... ۲۷
- ۲-۳-۵-۱ دلیل دوم: مالیت انسانی بدن قبل از قطع..... ۲۸
- ۳-۳-۵-۱ دلیل سوم: نفس، ذات وجودی و سبب فاعلی برای بدن نمی باشد..... ۲۸
- ۴-۳-۵-۱ دلیل چهارم: انسان در مالکیت خودناو است..... ۲۸
- ۴-۵-۱ دلایل موافقان مال بودن و مالکیت داشتن اعضای بدن..... ۲۹
- ۱-۴-۵-۱ دلیل اول: وجود مالیت و مالکیت ذاتی اعضای بدن..... ۲۹
- ۲-۴-۵-۱ دلیل دوم: وجود مالیت اعتباری بر اعضای بدن..... ۳۰
- ۳-۴-۵-۱ دلیل سوم: مالیت یک مفهوم نسبی است..... ۳۰
- ۴-۴-۵-۱ دلیل چهارم: انسان علت قریب برای زنده ماندن اعضای بدن است..... ۳۰
- ۵-۴-۵-۱ دلیل پنجم: مالکیت انسان بر بدن خود مالکیت شرعی است و انسان بر اجزای بدن مالکیت دارد..... ۳۳
- ۶-۴-۵-۱ دلیل ششم: وجود مالیت اعضای بدن نزد عقلا..... ۳۳
- ۷-۴-۵-۱..... ۳۳
- ۷-۴-۵-۱ دلیل هشتم: اختیار قصاص و یا دریافت شیء در قبال جنایت بر عضو..... ۳۵
- ۵-۵-۱ ارتباط مالکیت با مسئله تصرف در اعضاء..... ۳۶
- ۶-۵-۱ ارتباط حق با مسئله تصرف در اعضاء..... ۳۷
- فصل دوم: آثار مالکیت انسان بر اعضای بدن و محدوده تصرفات او..... ۳۹
- ۱-۲ حق مالکیت انسان بر اعضاء و جوارح در عقد معوض..... ۴۰

- ۲-۲ دلایل مخالفان بیع اعضای بدن (اعضای انسان زنده و مرده)..... ۴۰
- ۱-۲-۲ دلیل اول: بیع میته جایز نیست ۴۱
- ۲-۲-۲ دلیل دوم: خرید و فروش خون (که یکی از اجزای بدن انسان است) حرام است ۴۲
- ۳-۲-۲ دلیل سوم: اعضای بدن بی فایده است و گرفتن مال در قبال آن اکل مال به باطل است ۴۶
- ۴-۲-۲ دلیل چهارم: اعضای بدن جزء نجاسات است و بیع نجاسات حرام است..... ۴۷
- ۵-۲-۲ دلیل پنجم: تغییر در خلقت خداوند حرام است (آیه تبتیک)..... ۴۹
- ۶-۲-۲ دلیل ششم: دهن عضو میان از حی لازم است ۵۱
- ۷-۲-۲ دلیل هفتم: جداکردن اعضای بدن انسان مثله کردن بدن و حرام است ۵۲
- ۸-۲-۲ دلیل هشتم: انسان کرامت دارد و قطع عضو با کرامت انسان در تعارض است ۵۴
- ۹-۲-۲ دلیل نهم: تقطیع بدن حرام است. احترام میت در تعارض است ۵۴
- ۱۰-۲-۲ دلیل دهم: اضرار به نفس حرام است ۵۹
- ۱۱-۲-۲ دلیل یازدهم: ثمن میته سحت است ۶۲
- ۱۲-۲-۲ دلیل دوازدهم: تجاوز به نفس و بدن (قصاص) موجب قصاص است و دیه دارد..... ۶۶
- ۱۳-۲-۲ دلیل سیزدهم: اعضای بدن انسان مال نیست و برای آن قلمتی در زمان تلف وجود ندارد..... ۶۶
- ۱۴-۲-۲ دلیل چهاردهم: اعضای بدن انسان جزء محرّمات است. سدا با محرّمات حرام است..... ۶۷
- ۱۵-۲-۲ دلیل پانزدهم: این کار با قاعده «الضرر لا یزال بالضرر» در تعارض است ۶۸
- ۳-۲ دلایل موافقان بیع اعضای بدن (اعضای انسان زنده و مرده)..... ۶۹
- ۱-۳-۲ دلیل اول: سلطنت انسان بر خود..... ۶۹
- ۲-۳-۲ دلیل دوم: اراده خداوند مبنی بر رفع سختی و حرج از زندگی انسان ها..... ۷۱
- ۳-۳-۲ دلیل سوم: لزوم انجام کارهای خیر (آیه کریمه فاستبقوا الخیرات)..... ۷۱
- ۴-۳-۲ دلیل چهارم: اصل برائت..... ۷۲
- ۵-۳-۲ دلیل پنجم: ضرورت احیای نفوس..... ۷۴
- ۶-۳-۲ دلیل ششم: پیوندهای انجام شده در عصر معصومین (ع)..... ۷۷
- ۷-۳-۲ دلیل هفتم: قاعده اهم و مهم..... ۷۹
- ۸-۳-۲ دلیل هشتم: قاعده ایثار..... ۸۱

- ۹-۳-۲ دلیل نهم : جسم انسان مال بوده و قابلیت انتقال به صورت تبرعی را دارد..... ۸۱
- ۱۰-۳-۲ دلیل دهم : کمک به رفع ضرر از مسلمان وظیفه شرعی است ۸۱
- ۱۱-۳-۲ دلیل یازدهم : انسان دارای حق تصرف در اعضای بدن خود می باشد..... ۸۲
- ۴-۲ معامله اعضای بدن میت..... ۸۳
- ۵-۲ بررسی بیع اعضای بدن انسان در فتاوی فقهای معاصر..... ۸۴
- ۶-۲ مبنای حقوقی اهدا و بیوند اعضای بدن..... ۹۰
- ۱-۶-۲ حکم فروش و اهدای عضو در زمان حیات و مرگ از نگاه ۵ مرجع..... ۹۴
- ۲-۶-۲ چرک خلاصه نظرات فقهی مراجع عالیقدر پیرامون مرگ مغزی و بیوند اعضا..... ۹۶
- ۷-۲ حقوق مورد دید و دیده تصرف در اعضا..... ۹۸
- ۸-۲ وضعیت مصادیق مشکوک بین حق و حکم در ارتباط با تصرف در اعضا..... ۹۹
- ۹-۲ مالکیت اعضای بدن در فتاوی معاصر..... ۱۰۰
- نتایج..... ۱۰۵
- پیشنهادات..... ۱۰۷
- منابع و مأخذ..... ۱۰۷

مقدمه:

امروزه با پیشرفت دانش پزشکی در زمینه پیوند اعضا، بازار خرید و فروش اعضای بدن رونق شتابزده ای یافته است. این در حالی است که پیوند عضو مستلزم انتقال و تصرف در آن است.

با وجود آنکه مخالفان فراوانی در فقه و حقوق در مقابل خرید و فروش و تصرف در اعضای بدن وجود دارد و دو پایه اساسی یعنی مالیت و ملکیت اعضای بدن از دیدگاه برخی فقهاء مورد تردید قرار گرفته است و لیکن موضوع، ذکور دارای اعتبار کافی است.

مالیت بالقوه از سوی بدن و ملکیت ذاتی آنها و یا حداقل سلطه انسان بر آنها، توانایی لازم برای فروش آنها را طبق شروطی بوجوه آورده است. مقابله با مسئله بیع اعضا، مخالفین را به سوی انحصاری نمودن انتقال به دو طریق دیگر یعنی وصیت و هبه اعضای بدن نموده است. اگر چه در انتقال عضو از شخص زنده به شخص دیگر با بیع، موضوعی حل شده است، اما مخالفین، هبه اعضای بدن را ترجیح دادند. درست است که همه اعضای بدن از نظر انسانی دارای جایگاه لایبی است اما بیع اعضای بدن انسان نیز به عنوان یک راه حل مطرح شده است. راه حل مذکور با وجود اهدای عقده ای بودن توأم با یک عمل معترزی راه حل معقول و موجهی است.

در این پایان نامه با بررسی اقوال و ادله موافقین و مخالفین در بین علمای شیعه و سنی و مستندات قرآنی و روایی موجود، بر این باور است که در عصر کنونی با توجه به وجود مانع ملایی و امکان استفاده مطلوب از اعضای بدن انسان در تأمین و تداوم سلامت و نجات جان انسان هر امکان خرید و فروش برخی از اعضای بدن انسان زنده، و همچنین اجساد آنها، تحت شرایط و ضوابطی وجود دارد. این امر بدان معنا است که بطور کلی، اعضای بدن انسان مالیت داشته و در نتیجه مانند سایر اموال قابل معامله در قالب عقد بیع خواهد بود.

واژگان کلیدی:

ملکیت، مالیت، پیوند، بیع، اهدای عضو